

“ไข้หนาวสั่น ไม่รู้สึกตัว จากเขาใหญ่”

ผู้ป่วยชายไทยโสด อายุ 26 ปี อาชีพรับจ้าง จากจังหวัดสระแก้ว

อาการสำคัญ

ไม่พูดมา 3 ชั่วโมงก่อนมาโรงพยาบาล
 3 วันก่อนหน้านั้น รู้สึกเป็นไข้ เป็นเฉพาะตอนเช้า เป็นอยู่ได้ 2 วัน วันที่
 สามนอกจากมีไข้หนาวสั่นแล้วยังสังเกตเห็นปัสสาวะสีเข้มเหมือนโค้ก
 3 ชั่วโมงก่อนมาโรงพยาบาล รู้สึกหน้ามืด เริ่มตาลอย ซึม ไม่พูด ไม่ตอบ
 คำถาม ญาติจึงพามาโรงพยาบาล
 ญาติผู้ป่วยให้ประวัติว่า ผู้ป่วยไปรับจ้างทำงานที่เขาใหญ่ เริ่มเป็นไข้ที่นั่น

อภิปราย

ประวัติผู้ป่วยรายนี้ดูจะตรงไปตรงมาว่าไปป่า มีไข้หนาวสั่น ซึมแล้วปัสสาวะมีสี
 น้ำตาล คงเป็น Cerebral Malaria

ผลการตรวจร่างกาย

T 36.9°C PR 84 RR 20 BP 120/80
 Stuporose, moderately jaundiced
 no neck stiffness
 Pupils ✓
 Liver and spleen were not palpable
 Limbs : power 3-4/5 DTR's 2+

ผลการตรวจห้องปฏิบัติการ

Hb 10.5 Hct 31 MCV 83 Platelets 16,000
 Plasmodium Falciparum malaria : ring form +— 10%
 FBS 81BUN 77 Cr 3.6
 Na⁺ 147 K⁺ 5.03 Cl⁻ 109 CO₂ 11.6
 TB / DB 21/11 SGOT 115 PT 30 Alk Phos 147
 Urine : protein 2+ glucose -ve
 RBC 15-20 WBC 2-3

การรักษา

ผู้ป่วยได้รับยา Artesunate และ quinacrine และได้ทำ haemodialysis อากาศดีขึ้น ภายใน 2 วัน ผู้ป่วยรู้ตัวและพูดคุยได้ Platelets ขึ้นไป 273,000 แต่ Hb 9.3 และ Hct 27 เอนไซม์ตับลดลงเป็นปกติใน 1 สัปดาห์หลังได้รับการรักษา TB/DB ก็ค่อยๆ ลดลงภายใน 2 สัปดาห์เหลือ 2/1.6 ผู้ป่วยออกจากโรงพยาบาลได้หลังเข้ามารับการรักษา 23 วัน

อภิปราย (ต่อ)

ผมเลือกเสนอผู้ป่วยรายนี้เพราะต้องการจะเตือนแพทย์ประจำบ้านและนักศึกษาแพทย์ว่า มาลาเรียยังเป็นปัญหาทางการแพทย์ที่สำคัญในบ้านเรา แพทย์ในกรุงเทพมหานครบางครั้งให้การวินิจฉัยหรือรักษาไม่ถูกต้องจนผู้ป่วยถึงแก่กรรมซึ่งไม่ควรจะเกิดขึ้น

เรื่อง มาลาเรียขึ้นสมอง (Cerebral malaria) ยังเป็นเรื่องที่น่าสนใจมาก พยาธิสภาพกำเนิดมาจากปัจจัยหลายอย่างร่วมกัน และภาวะแทรกซ้อนทางระบบประสาทเป็นเนื่องมาจากระบบร่างกายหลายระบบทำงานไม่ปกติ การสำแดงโรคในผู้ป่วยผู้ใหญ่ก็ต่างจากในเด็ก ความรู้ใหม่ๆ ได้จากการศึกษาทางอิมมูโนวิทยา แต่ที่สำคัญก็คือการใช้ยาใหม่รักษาคือ artemisinin derivatives รวมทั้งการทำ haemodialysis

น่าภูมิใจที่งานวิจัยค้นคว้าส่วนใหญ่มาจากคณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล ผมเลยรวบรวมเอกสารบางเรื่องเกี่ยวกับมาลาเรียขึ้นสมองและมาลาเรียโดยทั่วไปมาเสนอไว้ให้ แต่ผู้ใดสนใจเพิ่มเติมคงถามได้จากคณบดี ศาสตราจารย์นายแพทย์ศรัชัย หล่ออารีย์สุวรรณ ผู้เชี่ยวชาญโรคมาลาเรียโดยเฉพาะ

แนะนำเอกสาร

- 1) Newton CRJC, Hien TT, White N. Cerebral malaria. J Neurol Neurosurg Psychiatry 2000; **69**: 433-41.
- 2) Newton CRJC, Warrell DA. Neurological manifestations of Falciparum malaria. Ann Neurol 1998; **43**: 695-702.
- 3) Enwere GC. Sedation in cerebral malaria. Lancet 2000; **356**: 1643-4.
- 4) Enwere GC. Severe malaria with impaired cerebral function ? Lancet 2000; **356**: 860.
- 5) Pearson RD. Cerebral or severe malaria ? Lancet 2000; **356**: 1768.
- 6) Garg RK, Karak B, Misra S. Neurological manifestations of malaria : an update. Neurol India 1999; **47**: 85-91.

- 7) Krishna S, Taylor AM, Supanaranond W, et al. Thiamine deficiency and malaria in adults from Southeast Asia. Lancet 1999; **353**: 546-9.
- 8) Daroff DB. Cerebral malaria. J Neurol Neurosurg Psychiatry 2001; **70**: 817-8.
- 9) Chuckpaiwong S, Wilairatana P. Oral cavity findings in cerebral malaria. Mahidol J 1997; **4**: 21-3.
- 10) Aursudkij B, Wilairatana P, Vannaphan S, Walsh DS, Gordeux VR, Looareesuwan S. Pulmonary edema in cerebral malaria patients in Thailand. Southeast Asian J Trop Med Public Health 1998; **29**: 541-5.
- 11) Wilairatana P, Westerlund EK, Aursudkij B, et al. Treatment of malarial acute renal failure by hemodialysis. Am J Trop Med Hyg 1999; **60**: 233-7.
- 12) White NJ. The treatment of malaria. N Engl J Med 1996; **335**: 800-6.
- 13) Looareesuwan S. Overview of clinical studies on artemisinin derivatives in Thailand. Trans R Soc Trop Med Hyg 1994; **88**: Suppl 1 : S9-S11.
- 14) ศรชัย หล่ออารีย์สุวรรณ พลรัตน์ วิไลรัตน์. ยาป้องกันและรักษามาลาเรียในปัจจุบัน. คลินิก 2540; **13**: 669-80.
- 15) Nosten F, van Vugt M, Price R, et al. Effects of artesunate-mefloquine combination incidence of Plasmodium falciparum malaria and mefloquine resistance in western Thailand : a prospective study. Lancet 2000; **356**: 297-302.
- 16) Wilairatana P, Krudsood S, Silachamroon U, et al. Pharmacoepidemiology of artemisinin derivatives in Bangkok Hospital for Tropical Diseases. Intern Med J Thai 2001; **17**: 253-8.
- 17) Mai NTH, Day NPJ, Chuong LV. Post-malaria neurological syndrome. Lancet 1996; **348**: 917-21.
- 18) Iver JK, Milhous WK, Cortese JF, Kublin JG, Plowe CV. Plasmodium falciparum cross-resistance between trimethoprim and pyrimethamine. Lancet 2001; **358**: 1066-7.

19) Whitty CJM, Jaffar S. Plasmodium falciparum cross resistance. Lancet 2002; **359**: 80.

20) พลรัตน์ วิไลรัตน์ ศรีวิชา ครูทสูตร ศรชัย หล่ออารีย์สุวรรณ กรองทอง ทิมมาสาร มาลาเรียในประเทศไทย. สารราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทย 2001; **18** (4): 9-19.

21) Day N, Turner G. Cerebral malaria. In: Infectious diseases of the nervous system. Eds. Davis LE, Kennedy PGE. Butterworth Heinemann, Oxford. 2000; pp. 1-41.

22) White NJ. Cerebral malaria. ปาฐกถาอรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ ครั้งที่ ๒ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี. ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๔

สำหรับหมายเลข (22) เป็นวิทยุทัศน์ ผู้สนใจอาจติดต่องานบริการวิชาการ คณะแพทยศาสตร์ รามธิบดี.